

WYDARZENIA

Muzeum Rybołówstwa w nowej odsłonie

Oddział NMM w Helu – Muzeum Rybołówstwa – został otwarty po remoncie i zmianie wystawy stałej. Prace remontowo-konserwatorskie rozpoczęto w 2013 roku, dzięki pozyskaniu dotacji Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Wymieniono wówczas pokrycie dachowe na nową dachówkę ceramiczną typu „mnich-mniszka”, wzmocniono i zabezpieczono drewniane elementy konstrukcji obiektu (w tym wieżę widokową), zrewaloryzowano i zakonserwowano ceglane elewacje oraz inne detale budynku. W 2014 roku zainstalowano wewnątrz windę, a w trakcie remontu prezbiterium odkryto zabytkową polichromię, pochodzącą z XIX/XX wieku, którą zabezpieczono dzięki kolejnym pozyskanym środkom; poddano też konserwacji glif okienny i wybrane fragmenty fryzu. W 2015 roku zmodernizowano lub wykonano nowe instalacje wewnętrzne: sanitarne, elektryczne, alarmowe, monitoringu oraz systemów przeciwpożarowych. Ponadto nad częścią prezbiterium zbudowano przeszkloną empore, a poddasze budynku przystosowano do wykorzystania w celach wystawienniczych. Równolegle rozpoczęto prace nad nową wersją wystawy stałej, zatytułowanej „Dzieje rybołówstwa na wodach Zatoki Gdańskiej”. Autorem jej scenariusza jest dyrektor NMM dr inż. Jerzy Litwin, projekt aranżacji plastycznej, przygotowany przez prof. Aleksandra Widyńskiego z ASP w Gdańsku, zrealizowany został przez Barbarę i Aleksandra Widyńskich, a komisarzem wystawy jest Krzysztof Zamościński. Ekspozycja prezentuje w ujęciu chronologicznym szereg zagadnień związanych z tradycyjnym rybołówstwem i skutnictwem kaszubskim, dziejami samego Helu, historią polskiego rybołówstwa morskiego i z ekologią Bałtyku. Przedstawiane zagadnienia ilustrują mapy, archiwalne zdjęcia i najciekawsze eksponaty ze zbiorów muzealnych – nie tylko Oddziału Rybołówstwa, spośród których wybrano ponad 200, ale także z innych działów Muzeum. Używane w rybołówstwie w połowie XX w. sprzęty i narzędzia przybliży diorama, która przedstawia scenę z dawnej przystani rybackiej, z typowymi jej elementami rozmieszczonymi na piasku plaży, w tym żaglową łodzią rybacką z Jastarni. Centrum zrekonstruowanego warsztatu skutniczego zajmuje zatrzymana w fazie budowy kaszubska łódź rybacka. W dobudowanej emporze prezentowana jest materialna kultura rybaków słowińskich, m.in. charakterystyczna łódź żaglowa, tzw. czołn łebski, którą porównać można z podwieszoną do stropu łodzią rybacką z Mecheliniek. Na emporze ustawiony jest także ocalały z pożogi wojennej model wotywny fregaty z XVIII wieku, który dawniej zdołał wewnątrz świątyni, mieści się tu ponadto galeria marynistyczna. Pod koniec roku 2016 helską wystawę uzupełnią stanowiska interaktywne (w tym symulator przechylów kutra rybackiego), które umożliwią zwiedzającym doświadczalne poznanie niektórych zagadnień związanych z tematyką rybacką.

Obecnością na oficjalnym otwarciu i wernisażu wystawy 4 kwietnia zaszczyliło nas wielu gości, m.in. senatorowie RP Bogdan Borsewicz i Sławomir Rybicki, pomorski konserwator zabytków Dariusz Chmielewski, burmistrz Helu dr Klemens Adam Kohnke, starosta pucki Jarosław Biały; odczytano też list z gratulacjami nadesłany przez wiceministra kultury i dziedzictwa narodowego Jarosława Sellina. Podczas uroczystości wręczono okolicznościowe medale i odznaczenia: kierownik Oddziału Tadeusz Muza otrzymał Srebrną Odznakę za Opiekę nad Zabytkami, osoby szczególnie zasłużone przy remoncie i modernizacji helskiego oddziału – medale Towarzystwa Przyjaciół NMM, a Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku przyznał przez Radę Miasta Helu medal „Zasłużony dla Miasta Helu”.

Muzeum Rybołówstwa w Helu tuż przed wernisażem – po lewej diorama ukazująca przystań rybacką, po prawej widoczna dobudowana empora. Fot. Paweł Józwiak

Drogi korzeni

23 marca w jednym z najstarszych budynków Ostrawy – dawnym ratuszu, mieszczącym od 1931 r. Ostravské Muzeum, otwarto wystawę zatytułowaną „Cesty kořeni” (Drogi korzeni). W wernisażu uczestniczyła dr Elżbieta Wróblewska z Działu Historii Żeglugi i Handlu Morskiego, która była odpowiedzialna ze strony NMM za przygotowanie części ekspozycji, pokazującej Gdańsk jako ważny ośrodek międzynarodowej wymiany handlowej oraz miasto należące do Związku Hanzeatyckiego. Wystawa ukazuje handel roślinami użytkowymi, przede wszystkim pomiędzy Europą a krajami Bliskiego i Dalekiego Wschodu, w starożytności i średniowieczu, zanim uprawa tych roślin została szeroko rozprzestrzeniona poza naturalne granice ich zasięgów. W części historycznej wystawy ukazane są szlaki i centra handlowe, w części przyrodniczej natomiast czescy botanicy przygotowali informacje o 70 rodzajach roślin. Zwiedzający mogą się zapoznać z ich wyglądem dzięki starannie przygotowanym zielnikom oraz poczytać na temat ich uprawy i znaczenia w żywieniu i gospodarce człowieka. Rośliny uprawne, a wśród nich rośliny przyprawowe (tzw. korzenie) zostały przedstawione w kontekście ich walorów użytkowych. Uświadamia to zwiedzającym (zwłaszcza młodemu pokoleniu), że oferowane dziś w sprzedaży konfekcjonowane przyprawy wymagały od człowieka w przeszłości dogłębnego poznania wielu roślin, by uczynić z nich przedmiot wymiany handlowej. Używane dziś na co dzień produkty (bawełniane ubrania, kawa i herbata, przyprawy, maści kamforowe) jeszcze kilka wieków temu bywały cenniejsze niż złoto. Wystawa mówi o tym, że handel roślinami, a mówiąc ściślej ich częściami, inicjował rozwój centrów cywilizacyjnych, osad i miast z ich rynkami, targowiskami i jarmarkami. Zainteresowanie roślinami przyczyniało się do rozwoju handlu zarówno lądowego, jak i morskiego. Stymulowało rozwój myśli technicznej dzięki produkcji jedwabiu, lnu, konopi, bawełny czy papieru.

Fragment ekspozycji ukazującej port w Gdańsku, prezentowany przez dr Elżbietę Wróblewską. Fot. z archiwum NMM

Uwagę na wystawie przykuwają rzadkie monety, pieczęcie wykonane z kamieni szlachetnych, starożytne naczynia do przechowywania produktów roślinnych, a także zabytki kultury materialnej używane podczas długich kupieckich podróży. Duża liczba tych obiektów pochodzi z kolekcji prywatnych.

Gdańsk jest pokazany na wystawie jako hanzeatycka perła Bałtyku, z budowlami kojarzonymi z jego portowym charakterem (Żuraw, Spichlerze). Wzrok przyciągają zabytki z wraka Miedziowca – średniowiecznego statku handlowego typu holk. Zwiedzający poznają historię słynnej karaki „Peter von Danzig”, na której pokładzie przywieziono do Gdańska obraz Hansa Memlinga „Sąd Ostateczny”. Na wystawie znajduje się model tego statku oraz reprodukcja słynnego tryptyku.

Nowoczesnym akcentem jest film o Akwilei, głównym ośrodku handlu bursztynem na obszarze imperium rzymskiego. Na szlaku pomiędzy Gdańskiem a Akwileją pokazano Ostrawę, przez teren której od najdawniejszych czasów przebiegał szlak bursztynowy, a następnie szlak handlowy z Moraw (Brama Morawska) na Górny Śląsk. Wystawa prezentowana jest w ostrawskim Muzeum od 24 marca do 30 czerwca.

EDUKACJA

Edukacja w CKWS

Centrum Konserwacji Wraków Statków w Tczewie zostanie oficjalnie otwarte dopiero w czerwcu, ale już odbywają się tam spotkania o charakterze informacyjnym i promocyjnym. W dwie kolejne soboty kwietnia, 16 i 23, zaproszono nauczycieli wszystkich szczebli nauczania, od przedszkola po szkoły ponadgimnazjalne, by zaprezentować potencjał edukacyjny nowego obiektu. Goście zapoznali się z planowanymi w CKWS zajęciami i z aktualnymi działaniami edukacyjnymi w różnych oddziałach NMM, ponadto zaś zwiedzili CKWS i Muzeum Wisły. W spotkaniach wzięło udział ponad 50 nauczycieli i edukatorów z Tczewa i powiatu tczewskiego, a także z Torunia, Starogardu Gdańskiego i Pelplina.

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

O dziedzictwie podwodnym w Kłajpedzie

Spotkanie Grupy Roboczej ds. Podwodnego Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku, w której pracach uczestniczy Iwona Pomian, kierownik Działu Badań Podwodnych NMM, odbyło się w dniach 14-15 kwietnia w Kłajpedzie (Litwa). Omówiono stopień przygotowań do planowanego na wrzesień VI Forum Kulturowego Bałtyku w Kilonii (Niemcy), gdzie zaprezentowana zostanie wystawa posterowa dotycząca wraków statków z pierwszej połowy XX w. Dyskutowano także nad realizacją projektu USHer, który zakończy się w maju br. Celem projektu było opracowanie kryteriów wpisu morskich stanowisk archeologicznych Bałtyku na światową listę zabytków UNESCO. Jednym ze wstępnie wytypowanych stanowisk jest port średniowieczny w Pucku.

O dziedzictwie kulturowym w Zakopanem

W dniach 18-20 kwietnia w Zakopanem odbyło się spotkanie robocze Grupy Monitorującej ds. Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku. Wzięli w nim udział dyrektor NMM dr Jerzy Litwin oraz – na zaproszenie Narodowego Instytutu Dziedzictwa – Iwona Pomian jako ekspert ds. ochrony podwodnego dziedzictwa kulturowego, w związku z przygotowywanym projektem flagowym Grupy Monitorującej, dotyczącym włączenia dziedzictwa kulturowego do procesu tworzenia planu zagospodarowania przestrzennego Morza Bałtyckiego. W trakcie spotkania omawiano również zaawansowanie przygotowań do VI Forum Kulturowego Bałtyku. Po raz ostatni Grupie przewodniczyła dyrektor NID prof. Małgorzata Rozbicka. Od jesieni zastąpi ją Anita Bergensträhle-Lind ze Szwedzkiej Rady Dziedzictwa Narodowego.

AKTUALNOŚCI

2017 rokiem Wisły?

Delegacja Społecznego Komitetu Obchodów Roku Rzeki Wisły 2017, w składzie: Robert Jankowski, Sekretarz Społecznego Komitetu Obchodów RRW2017, Jarosław Kałuża, organizator Królewskiego Flisu na Wiśle i Jadwiga Klim z NMM spotkała się 12 kwietnia z sejmową Komisją Kultury i Środków Przekazu. Po wysłuchaniu argumentów Komitetu Komisja zdecydowała się podjąć inicjatywę uchwałodawczą w sprawie ustanowienia roku 2017 Rokiem Rzeki Wisły. Sejmowe głosowanie w tej sprawie odbędzie się w maju lub w czerwcu. W roku 2017 przypada 550. rocznica pierwszego wolnego flisu na Wiśle. W 1466 r., po drugim pokoju toruńskim Polska uzyskała dostęp do całej żeglownej Wisły. 1467 r. był więc pierwszym z wielu kolejnych sezonów, w którym Wisła i Rzeczpospolita przeżywały swój *złoty wiek*.

Społeczny Komitet Obchodów RRW2017 od kilku lat działa na rzecz budowy dobrej marki Wisły. Tworzy go szereg organizacji, instytucji, osób publicznych i prywatnych związanych z Wisłą. Działania Komitetu oparte są na wspólnym mianowniku, jakim jest dziedzictwo historyczne i kulturalne Wisły oraz świadomość unikalnej wartości jej marki. Projekt uchwały w sprawie ogłoszenia roku 2017 Rokiem Rzeki Wisły zyskał szerokie poparcie miast i gmin nadwiślańskich. Na stronie www.rokwisly.pl znajdują się aktualności i wydarzenia zgłoszone do programu obchodów Roku Wisły. Są wśród nich imprezy i działania artystyczne, kulturalne, sportowe, ekologiczne, turystyczne, badawcze, edukacyjne, nastawione na wskrzeszenie dawnych rzemiosł i aktywizację lokalnych społeczności. Jedną z inicjatyw jest sieć Muzea Szlaku Wisły, do której z ciekawymi propozycjami zgłosiło się już 20 instytucji znad Wisły. Poprzez wspólne i zintegrowane działania muzea chcą przypomnieć mieszkańcom nadwiślańskich miejscowości o roli, jaką w ich dziejach odgrywała Wisła. NMM jest liderem tej „muzealnej” części projektu.

ZAPROSZENIE

Artyści o morzu po raz 14.

19 maja o godz. 15 zapraszamy na wernisaż wystawy „Nad Bałtykiem. Malarstwo Władysławy i Bolesława Rogińskich”. Jest to XIV wystawa z cyklu „Polscy artyści o morzu”, a zaprezentuje malarstwo, grafikę i rysunek o tematyce morskiej autorstwa pary małżeńskiej, pochodzącej z Wileńszczyzny, a po II wojnie światowej zamieszkałej w Gdańsku. Artyści inspirację czerpali głównie z nadbałtyckiego pejzażu. Utrwalali wybrzeże Bałtyku z jego szerokimi, piaszczystymi plażami, porty we Władysławowie, Pucku, Helu i Kątach Rybackich, łodzi rybackie, a także widoki Gdańska, portrety rybaków i stoczniovców. Nieocenione zasługi położyli też na polu działalności społecznej, angażowali się w organizację życia artystycznego Trójmiasta oraz popularyzację grafiki.

Europejska Noc Muzeów 2016

Tegoroczna Noc Muzeów odbędzie się 21/22 maja w godz. 19–1, a w naszym Muzeum poświęcona zostanie grom, zagadkom i ciekawostkom w stylu dawnym i współczesnym. Spichlerze na Ołowiance będą gościć rycerzy średniowiecznych oraz XVIII-wiecznych marynarzy. Spotkamy też dawnych mieszkańców Gdańska – karczmarzę i mieszczkę oraz ludzi morza – nurka i pirata. Statki-muzea „Sołdek” oraz „Dar Pomorza” zaprezentują gościom swe oryginalne wnętrza. Na pokładzie Białej Fregaty odbędzie się pokazy z życia załogi XVII-wiecznego okrętu. W Muzeum Wisły w Tczewie na naszych gości czekają warsztaty z zakresu szutnictwa, fizyki i plastyki. W Muzeum Rybołówstwa w Helu zostanie zaprezentowana nowa wystawa stała w wyremontowanym wnętrzu.